

ORIMATTILAN KAUPUNKI
Talousarvion 2027
sekä vuosien 2027-2029
taloussuunnitelman
laadintaohje

ORIMATTILA
Elämää oosta aahan

Sisällys

1. Talousarvion laadinnan lähtökohdat	2
1.1 Aikataulu	2
1.2 Talouden ja toiminnan periaatteet	2
1.3 Yleinen taloudellinen tilanne	3
1.4 Laadinnan lähtökohdat	5
1.5 Riskienhallinta	6
1.6 Kehyksen mukainen tuloslaskelma	7
1.7 Investoinnit ja lainakanta	7
2. Strategia ja taktiset tavoitteet	9
2.1 Strategiakokonaisuus	9
2.2 Strategian kärkihankkeet ja taktiset tavoitteet 2026	9
2.3 Taktisten tavoitteiden raportointi	10
3. Henkilöstösuunnittelu	10
4. Talousarviokirjan sisältö	11
4.1 Rakenne ja perustelutekstit	11
5. Käyttötalous	12
5.1 Käyttötalouden sitovuus	12
5.2 Käyttötalouden kehys	13
5.3 Toimialojen talousarvion valmistelu	13
5.4 Käyttötalouteen liittyvät erityisohjeet	14
5.4.1 Talouden tasapainottamisen toimenpiteet	14
5.4.2 Maksut ja taksat	14
5.4.3 Henkilöstömäärärahat	14
5.4.4 Palkat ja palkkiot	15
5.4.5 Henkilösivukulut (ennakko)	15
5.4.6 Henkilöstön osaamisen kehittäminen	15
5.4.7 Henkilöstön työhyvinvointi ja yhteisöllisyys	16
5.4.8 Työterveydenhuolto	16
5.4.9 Henkilöstön matkustaminen	16
5.4.10 Sisäiset erät	16
5.4.11 Poistot	17
5.4.12 ICT -kustannukset	17

1. Talousarvion laadinnan lähtökohdat

1.1 Aikataulu

8.6.2026	Kaupunginhallitus hyväksyy vuoden 2027 talousarvion laadintaohjeet ja talouden kehymisen
26.8.2026	Toimialat ovat valmistelleet alustavat talousarvioluvut ja esitykset taktisiksi tavoitteiksi
26.8.2026	Toimialajohtajat esittelevät toimialansa alustavat talousarvioluvut sekä esitykset taktisiksi tavoitteiksi johtoryhmän kesäkokouksessa
8.-11.9.2026	Kaupunginjohtajan talousarvioneuvottelut, vaihe I
syys-lokakuu 2026	Valiokuntien talousarvioseminaarit (vapaaehtoiset) ja valiokuntien talousarviokäsittelyt
syyskuu 2026	Talousarvioneuvottelut valtuustoryhmien puheenjohtajien kanssa
13.10.2026 mennessä	Sivistys- ja elinvoimavaluokunnan sekä tytäryhtiöiden talousarvioesitykset
14.-16.10.2026	Kaupunginjohtajan talousarvioneuvottelut, vaihe II
lokakuu 2026	Talousarvioneuvottelut johtoryhmän ja valtuustoryhmien puheenjohtajien kanssa
3.11.2026	Kaupunginjohtaja julkaisee talousarvioesityksensä
5.-6.11.2026	Kaupunginvaltuuston seminaari TA27
9.11.2026	Kaupunginhallitus tekee esityksen veroprosenteista vuodelle 2027
16.11.2026	Kaupunginvaltuusto tekee päätöksen veroprosenteista vuodelle 2027
23. ja 30.11.2026	Kaupunginhallitus käsittelee talousarvion ja tekee talousarvioesityksen kaupunginvaltuustolle
7.12.2026	Kaupunginvaltuusto tekee päätöksen talousarviosta 2027 ja taloussuunnitelmasta 2027-2029
14.12.2026	Kaupunginhallitus hyväksyy talousarvion toimeenpano-ohjeet

1.2 Talouden ja toiminnan periaatteet

Kunnan taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat Kuntalain 13. luku, Kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston antamat ohjeet, suositukset kunnan ja kuntayhtymän talousarviosta ja taloussuunnitelmasta sekä Orimattilan kaupungin hallintosääntö.

Orimattilan kaupungin hallintosäännössä on määritelty mm. taloudenhoidon vastuut ja taloudenhoitoa koskevat periaatteet sekä annettu määräyksiä talousarviosta ja taloussuunnitelmasta, toiminnan ja talouden seurannasta sekä sisäisestä tarkastuksesta, sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus antaa valiokunnille, alaisilleen jaostoille ja toimialoille sekä alaisilleen taseyksiköille tarvittavat talousarvion laadinta- ja toimeenpano-ohjeet.

1.3 Yleinen taloudellinen tilanne

Valtiovarainministeriön 30.4.2026 julkaiseman kevään 2026 taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talouden toipuminen viivästyy Lähi-idän kriisin seurauksena. Maaliskuussa 2026 alkanut kriisi on lisännyt epävarmuutta maailmantalouteen ja kriisin kestosta riippuu, miten vaikutukset talouteen näkyvät. Valtiovarainministeriön ennusteen perusura perustuu olettamukseen, että kriisi olisi lyhytaikainen, jolloin Suomen talous kasvaisi 0,6 prosenttia vuonna 2026 ja 1,7 prosenttia vuosina 2027 – 2028. Mikäli kriisi on pitempiaikainen, Suomen talous ei kasvaisi vuonna 2026

Maailmantalouden ennustetaan kasvavan 2,8 prosenttia vuonna 2026 ja 3,4 prosenttia vuonna 2027. Maailmantalouden kasvu on ollut melko vahvaa, mutta Lähi-idän kriisi on muuttanut näkymiä ratkaisevasti. Erityisesti Hormuzinsalmen sulkeminen on aiheuttanut valtavia häiriöitä energiamarkkinoilla, nostanut korkoja ja inflaatio-odotuksia sekä lisännyt epävarmuutta maailmanlaajuisesti. Tämän johdosta ennustetta maailmantalouden kasvusta on pienennetty. Samoista syistä johtuen euroalueen kasvu on tyrehtynyt. Euroalueen talouden ennustetaan kasvavan 1,0 prosenttia vuonna 2026 ja 1,6 prosenttia vuonna 2027

Suomen tavaraviennin kasvun odotettiin hidastuvan vuodelle 2026 jo ennen Lähi-idän kriisiä, kun geopoliittiset jännitteet pysyivät korkealla. Toisaalta alkuvuodesta 2026 teknologiateollisuuden yritykset raportoivat tilauskantojen vahvistumisesta, mitkä ovat viitteitä teollisuuden kysyntätilanteen parantumisesta. Suomen vientikysynnän odotetaan vahvistuvan ja vetävän vientiä kasvuun vuodesta 2027 eteenpäin. Vuonna 2026 viennin ennustetaan kasvavan 0,5 prosenttia, mutta 2,4 prosenttia vuonna 2027.

Inflaation odotetaan pysyvän maltillisella tasolla vuonna 2026, vaikka inflaatiota nostaa energian hintojen nousu ja korkojen laskun pysähtyminen. Kuluttajahintaindeksillä mitattu inflaatio on keskimäärin 2,0 prosenttia vuonna 2026 ja vuonna 2027 1,4 prosenttia. Sen sijaan yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattu inflaatio nousee 2,6 prosenttiin vuonna 2026. Ero indekseissä selittyy sillä, että kuluttajahintaindeksi sisältää asunto- ja kulutusluottojen korot. Vuonna 2027 inflaation odotetaan hidastuvan, koska energian hintojen odotetaan laskevan vuoden 2026 tasoon verrattuna, mutta pohjainflaatio kiihtyy hieman energiahintojen nousun välittyessä maltillisesti muihin hintoihin.

Palkkojen nousuvauhti pysyy ripeänä vuonna 2026 työehtosopimusten seurauksena. Reaalipalkkojen odotetaan saavuttavan vuoden 2021 tason vuonna 2027, mutta reaalin palkkasumma saavutti vuoden 2021 tason vuonna 2025. Palkkasummaan vaikuttavat nimellisansioiden kasvun lisäksi työllisyyden yleinen kehitys ja palkansaajien kohdentuminen eri toimialoille. Vuonna 2026 työllisyys heikkenee, joten palkkasumma kasvaa noin kolme ja puoli prosenttia. Vuonna 2027 sekä ansioiden nousun että työllisyyden paranemisen seurauksena palkkasumma kasvaa runsaat neljä prosenttia.

Valtiovarainministeriön 7.5.2026 julkaiseman Kuntatalousohjelman vuosille 2027–2030 mukaan kuntatalous jatkoi heikkenemistään vuonna 2025. Kuntatalouden yhteenlaskettu tilikauden tulos heikkeni, mutta säilyi vielä positiivisena. Hallitusohjelman mukaan valtio on sitoutunut kompensoidaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus kompensoidaan kunnille.

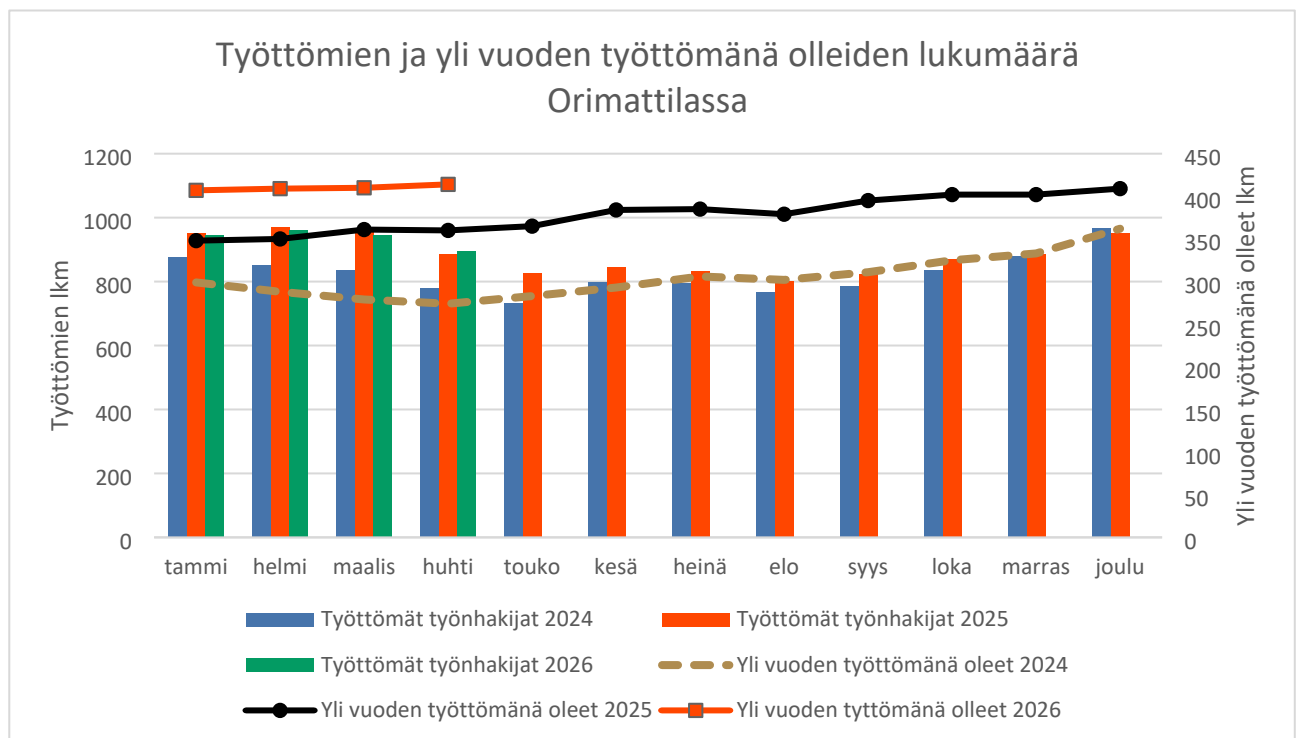
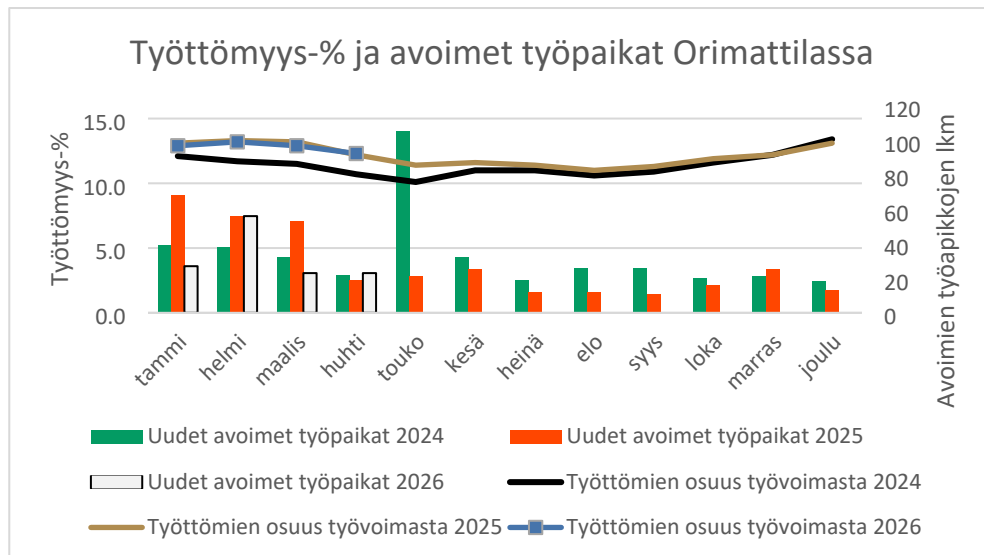
Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen valtio osoittaa 3,5 mrd. euroa vuonna 2027 ja 3,7 mrd. euroa vuonna 2030. Valtionosuuden taso vuonna 2027 nousee kevään 2025 julkisen talouden suunnitelmasta noin 46 milj. euroa. Peruspalvelujen valtionosuutta vähentää perustoimeentulotuen kuntien rahoitusosuuden kasvu noin 121 milj. eurolla. Toisaalta vuoden 2026 valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen muuttuminen lisää valtionosuutta noin 59 milj. euroa. Vuoden 2027 valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen suuruudeksi on keväällä 2026 arvioitu olevan noin 22 milj. euroa, arvion tarkentuessa kesällä. Vuoden 2027 indeksikorotus (3,5 %) on 116,3 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisesti kuntien peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen tehdään yhden prosenttiyksikön korotusta vastaava vähennys, joka alentaa valtionosuutta vuoden 2027 tasossa 33,2 milj. euroa. Nimellisesti indeksivähennys alentaa valtion osuutta noin 111 milj. euroa kehyskauden lopulla. Lisäksi vuodelle 2027 indeksikorotukseen tehtävä vähennys korotetaan 2,8 prosenttiyksikköön, mikä vähentää valtionosuutta vielä 60 milj. euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaiset valtionosuudet kunnille ovat noin 1,3 miljardia euroa. Näistä kuntayhtymille kohdistuu noin 1,1 miljardia euroa ja kunnille 198 miljoonaa euroa. Vuodesta 2027 alkaen kotoutumiskoulutuksen järjestäminen vapaassa sivistystyössä päättyy ja siirtyy kuntien vastuulle. Uudistuksen myötä vapaassa sivistystyössä järjestettyyn kotoutumiskoulutukseen ei enää varata määrärahoja lukuun ottamatta valtionavustuksin rahoitettavaa maahanmuuttajanaisten koulutusta ja viittomakielistä koulutusta.

Työllisyys Orimattilassa

Orimattilassa työttömien osuus työvoimasta huhtikuussa 2026 oli 12,3 prosenttia. Työttömiä työnhakijoita oli huhtikuussa 2026 yhteensä 896, mikä oli 48 vähemmän kuin maaliskuussa 2026, mutta 11 enemmän kuin vuoden 2025 huhtikuussa. Huhtikuussa 2026 uusia avoimia työpaikkoja Orimattilassa oli tarjolla 23, mikä oli saman verran kuin maaliskuussa 2025 ja yksi enemmän kuin huhtikuussa 2025. Yli vuoden työttömänä olleiden lukumäärä huhtikuussa 2026 oli 414, mikä oli neljä enemmän kuin maaliskuussa 2025 ja vastaavasti huhtikuussa 2025 yli vuoden työttömänä olleita oli 360.

Orimattilan osalta työttömien työnhakijoiden määrä on alkuvuodesta 2026 ollut hieman pienempi kuin alkuvuodesta 2025, mutta merkittävästi suurempi kuin alkuvuodesta 2024. Yli vuoden työttömänä olleiden määrä on ollut alkuvuodesta 2026 suurempi kuin alkuvuodesta 2025 ja merkittävästi suurempi kuin alkuvuodesta 2024. Uusien avoimien työpaikkojen määrä on alkuvuodesta 2026 ollut alhaisempi kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2025, mutta samalla tasolla kuin alkuvuodesta 2024.

1.4 Laadinnan lähtökohdat

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio- ja suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi

arvioitu ylijäämä. Taloussuunnitelma voi siten olla alijäämäinen, mutta vain enintään siihen määrään kuin laadintavuoden lopussa arvioidaan kertyvän ylijäämää.

Vuoden 2025 tilinpäätös oli noin 1,6 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Kaupungin taseeseen kertynyttä ylijäämää oli tilinpäätöksessä 2025 noin 12,9 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 talousarviota hyväksyttäessä vuoden 2026 ylijäämäksi oli budjetoitu 1,1 miljoonaa euroa. Osavuosikatsauksen ennusteen mukaan vuoden 2026 ylijäämäksi on arvioitu 0,8 milj. euroa, jolloin vuoden 2026 lopussa taseessa kertynyttä ylijäämää olisi 13,7 miljoonaa euroa.

Orimattilan kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 6.5.2024 talouden tasapainottamisen toimenpiteet vuosille 2024–2026. Talouden tasapainottamisen toimenpiteet toteutetaan täysimääräisesti.

Lähtökohtana vuoden 2027 talousarvion ja suunnitelmavuosien 2028 – 2029 laadinnalle on valtuustoryhmien kannanottojen ja kaupunginhallituksen iltakoulun perusteella alijäämäinen tulos, minkä taseeseen kertyneet ylijäämät kestävät. Mahdollisesti toteutuvat vihreän siirtymän hankkeet, kuten datakeskus ja useat aurinkovoimalat vaikuttavat merkittävästi tulevien vuosien talouteen. Pennalan datakeskuksen kaavan saadessa lainvoiman, johtaa se maakauppoihin kaupungin ja datakeskuksen hanketoimijan kanssa, mitkä nostavat merkittävästi kyseisen vuoden maanmyyntituottoja. Datakeskuksen eteneminen teettää kaupungille investointeja alueelle, jotka korvaantuvat kaupungille maankäyttökorvauksina. Datakeskuksen rakentumisen myötä kaupungin kiinteistöverokertymä tulee kasvamaan. Myös aurinkovoimaloiden rakentumisen myötä kaupungin kiinteistöverokertymä tulee kasvamaan. Epävarmuutta talouden suunnitteluun aiheuttaa se, että vielä ei ole varmuutta eri hankkeiden rakentamisen ja kaavoituksen lainvoimaisuudesta eikä vielä ole vihreän siirtymän hankkeiden kehittäjien rakentamispäätöksiä, jolloin ei voida tietää yksittäisten hankkeiden valmistumista ja verovaikutusten kohdistumista tietylle vuodelle. Kehys pohjautuu arvioon, että Pennalan datakeskuksen kaavasta ei valiteta, jolloin kaava olisi lainvoimainen vuonna 2026, hankkeeseen liittyvät maakaupat tehtäisiin vuonna 2028 ja osa datakeskuksesta olisi valmis vuoden 2029 aikana. Aurinkovoimaloiden osalta kehys pohjautuu arvioon, että yksi hanke valmistuisi vuoden 2027 aikana ja seuraava vuoden 2028 aikana.

Kuntaliiton tuottaman toukokuun 2026 verotulojen ennustekehikon pohjalta arvioidut Orimattilan kaupungin verotulot vuonna 2026 ovat noin 35,3 miljoonaa euroa ja vuonna 2027 ovat noin 36,2 miljoonaa euroa. Verotulojen ennuste perustuu vuoden 2025 verojen tilityksiin, alkuvuoden 2026 verontilityksiin ja valtiovarainministeriön arvioon vuoden 2026 yleisestä taloustilanteesta.

Valtionosuudet koostuvat valtiovarainministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuksista. Valtiovarainministeriö laatii kuntakohtaisen ennusteen valtiovarainministeriön hallinnoimista valtionosuuksista, mutta opetus- ja kulttuuriministeriö ei laadi ennustetta omista valtionosuuksistaan. Valtionosuuksien arvioidaan olevan vuonna 2027 noin 12,7 miljoonaa euroa, kun taas vuonna 2026 valtionosuudet ovat 12,6 miljoonaa euroa. Valtionosuuksien laskenta vuosille 2028 ja 2029 perustuu vuoden 2027 valtionosuuksien tasoon huomioiden alle 15-vuotiaiden ikäluokkien pienenemisen, millä on suurin yksittäinen vaikutus valtionosuuksien tasoon. Vuodelle 2028 on huomioitu vuosien 2023 ja 2024 liikaa maksettujen valtionosuuksien takaisinperinnän lakkaaminen.

Orimattilan kaupungin elinvoiman varmistaminen edellyttää kasvua tukevien toimenpiteiden jatkamista. Talouden tasapainon varmistaminen vaatii tehokasta edunvalvontaa sekä

valtiontukien ja avustuksien aktiivista hakemista. Yritysten toimintamahdollisuuksia ja uusia hankkeita on edistettävä.

Toiminnan ja talouden suunnittelussa tulee ottaa huomioon strategian kärkihankkeet ja niiden toimenpiteiden edellyttämät määrärahatarpeet.

Talousarvion laadintaohjeita noudatetaan vuoden 2027 talousarviota ja vuosien 2028—2029 taloussuunnitelmaa valmisteltaessa. Toimenpiteiden valinta menojen kasvun hidastamiseksi, tulojen lisäämiseksi ja investointien priorisoimiseksi valmistellaan niin, että ne käsitellään johtoryhmän kesäkokouksessa elokuussa 2026.

1.5 Kehyksen mukainen tuloslaskelma

Tuloslaskelmassa esitetään kaupungin kokonaistalouden keskeiset erät. Siinä osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Verotulojen ja valtionosuuksien arviot kehyksessä perustuvat kevään 2026 ennakkotietoihin. Arviot tarkentuvat kesän ja syksyn aikana. Tuloslaskelmaan on huomioitu vain ulkoiset erät.

Tavoite taloussuunnitelmakaudelta on maltillinen menojen kasvu ja verojen nosto vuodelle 2029, jotta vuoden 2029 alijäämä pysyy siedettävällä tasolla.

Kehys pohjautuu vuoden 2026 talousarvioon, toimialojen esittämiin toiminnan muutostarpeisiin vuosille 2027–2029, työehtosopimusten mukaisiin palkankorotuksiin vuodelle 2027 ja arvioituihin korotuksiin vuosille 2028–2029, yleiseen hintojen nousuun vuosille 2027–2029 sekä toimialoille esitettyyn menojen kasvun rajoittajaan. Menojen kasvun rajoittaja vähentää edellä mainittujen menojen lisäävien tekijöiden vaikutuksia 600 000 eurolla vuosittain vuosina 2027–2029, toisin sanoen toimialojen tulee sopeuttaa osa menojen lisäävistä tekijöistä. Rajoitin jakautuu seuraavasti: 100 000 euroa Konsernitoimialalle, 400 000 euroa Sivistystoimialalle ja 100 000 euroa Elinvoimatoimialalle. Verotuloihin on arvioitu vuodelle 2029 tuloveroihin korotus nykyisestä 8,70 prosentista 9,10 prosenttiin että kiinteistöveroihin, Kiinteistöveroihin vuodelle 2029 on arvioitu maa-alueiden osalta korotus nykyisestä 1,30 prosentista 1,40 prosenttiin, rakennusten osalta korotus nykyisestä 1,10 prosentista 1,20 prosenttiin, vakituisten asuinrakennusten osalta korotus nykyisestä 0,55 prosentista 0,60 prosenttiin, sekä muiden asuinrakennusten osalta korotus nykyisestä 1,10 prosentista 1,20 prosenttiin. Veronkorotusten vaikutus on noin 1,6 miljoonaa euroa verotuloja lisäävä.

Kehyksessä vuosien 2027–2029 tilikausien yli-/alijäämät ovat yhteensä 5,2 miljoonaa euroa alijäämäisiä.

Tuloslaskelma, ulkoiset, 1000 euroa	TP 2025	TA 2026	Ennuste 2026	Kehys 2027	TS2028	TS2029
Toimintatuotot	6 864	5 453	5 807	5 768	9 578	3 478
Valmistus omaan käyttöön	81	70	70	70	70	70
Toimintakulut	-48 289-	-51 203	-51 322	-52 563	-53 321	-53 406
Toimintakate	-41 344	-45 680	-45 445	-46 725	-43 673	-49 858
Verotulot	34 750	36 342	35 247	36 194	37 435	40 577
Valtionosuudet	13 135	12 628	12 628	12 730	13 061	12 661
Rahoitustuotot ja -kulut	1 466	1 053	1 653	1 266	819	307
Vuosikate	8 007	4 343	4 083	3 464	7 641	3 686
Poistot ja arvonalentumiset	-6 619	-6 461	-6 461	-6 350	-6 642	-7 606
Satunnaiset tuotot	0	3 000	3 000	0	0	0
Tilikauden tulos	1 388	882	622	-2 886	999	-3 920
Poistoeron muutos	211	200	200	200	200	200
Tilikauden yli- / alijäämä	1 599	1 082	822	-2 686	1 199	-3 720

1.6 Toimialojen kehys

Kehysesitys on laadittu huomioiden vain ulkoiset erät. Kaupungin sisäiset erät, joita ovat sisäiset vuokrat, ateria- ja puhtauspalveluiden veloitukset sekä toimialojen sisäinen edelleen vuokraus (esim. Liikuntatilojen vuokraus opetustoimelle) lisätään talousarvioon kaupunginjohtajan esityksessä.

Käyttötalouden kehys sitoo toimialoja ulkoisen toimintakatteen osalta.

Konsernitoimiala

1 000 euroa	TP 2025	TA 2026	Ennuste 2026	Kehys 2027	TS2028	TS2029
Toimintatuotot	414	84	84	84	84	84
Toimintakulut	-7 663	-7 916	-7 716	-7 987	-8 066	-8 148
Toimintakate	-7 249	-7 832	-7 632	-7 904	-7 983	-8 065

Sivistystoimiala

1 000 euroa	TP 2025	TA 2026	Ennuste 2026	Kehys 2027	TS2028	TS2029
Toimintatuotot	2 978	2 377	2 377	2 002	2 002	1 952
Toimintakulut	-28 659	-30 449	-30 449	-31 176	-31 437	-31 793
Toimintakate	-25 681	-28 072	-28 072	-29 174	-29 435	-29 841

Elinvoimatoimiala

1 000 euroa	TP 2025	TA 2026	Ennuste 2026	Kehys 2027	TS2028	TS2029
Toimintatuotot	3 472	2 992	3 346	3 682	7 492	1 442
Valmistus omaan käyttöön	81	70	70	70	70	70
Toimintakulut	-11 966	-12 838	-13 157	-13 400	-13 818	-13 465
Toimintakate	-8 413	-9 776	-9 741	-9 648	-6 256	-11 953

1.7 Investoinnit ja lainakanta

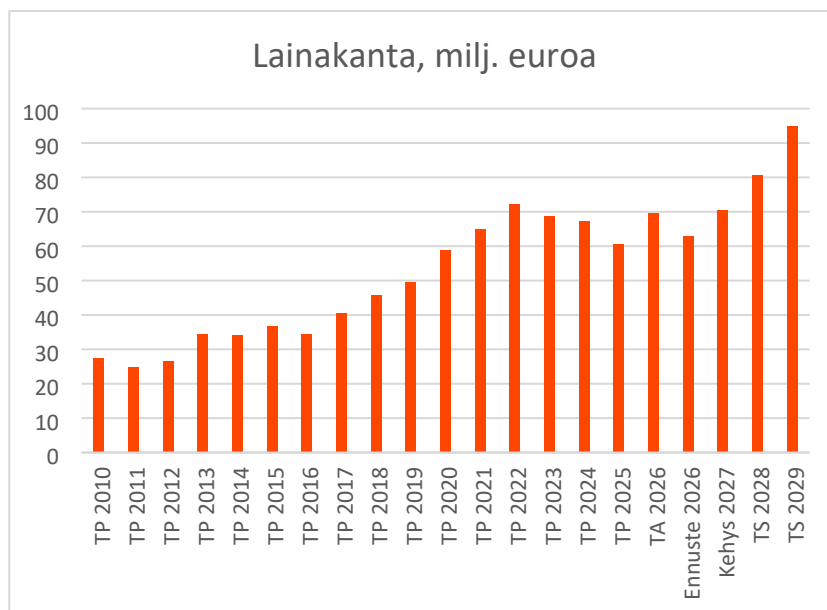
Investoinnit

1 000 euroa	TP 2025	TA 2026	Ennuste 2026	Kehys 2027	TS2028	TS2029
Investointimenot	-3 149	-6 215	-5 315	110	110	110
Investointitulot	452	4 050	4 050	-10 810	-16 895	-14 370
Investoinnit, netto	-2 696	-2 165	-1 265	-10 700	-16 785	-14 260
<i>Konsernitoimiala</i>	-562	-70	-20	-70	-70	-70
<i>Sivistystoimiala</i>	-314	-140	-140	-330	-640	-120
<i>Elinvoimatoimiala</i>	-2 272	-6 005	-5 155	-10 410	-16 185	-14 180

(maanhankinnat olivat vuoteen 2025 asti Konsernitoimialalla, vuodesta 2026 alkaen ne ovat Elinvoimatoimialalla)

Lainakanta

1 000 euroa	TP 2025	TA 2026	Ennuste 2026	Kehys 2027	TS2028	TS2029
Lainakanta	60 547	69 547	62 836	70 553	80 708	94 980

2. Strategia ja taktiset tavoitteet

2.1 Strategiakokonaisuus

Talousarvion laadinnan lähtökohtana toimii kaupunginvaltuuston hyväksymä kaupungin strategia. Strategiassa kuvataan, millaisilla tavoitteilla Orimattilan kaupungin tulevaisuutta rakennetaan. Strategian toteuttaminen varmistetaan talousarvioprosessissa. Strategisella suunnittelulla sidotaan päätökset ja toimenpiteet sekä talous- ja henkilöstösuunnittelu yhdeksi kokonaisuudeksi, osaksi pitkän aikavälin kehittämistä.

Strategisten lupausten ja tavoitteiden toteutumista seurataan mittareilla. Mittarit kertovat kehityksen suunnasta. Mittareilla ei voida suoraan mitata organisaation tuloksellisuutta, sillä mittareiden toteutumiseen vaikuttavat myös kaupunkikonsernin ulkopuoliset tekijät.

2.2 Strategian kärkihankkeet ja taktiset tavoitteet 2026

Strategian hyväksymisen jälkeen käynnistyi työskentely uusien kärkihankkeiden parissa. Johtoryhmä on kirkastanut strategian tavoitteita yhdessä valtuutettujen kanssa valtuustoseminaarissa 27.1.2023. Keskustelujen pohjalta linjattiin, että strategiset hankkeet voivat olla kaksivuotisia ja tarvittaessa yli valtuustokauden ulottuvia. Strategiset kärkitavoitteet pilkotaan vuosittain toteutettaviksi taktisiksi hankkeiksi, jotka ovat valtuuston nähden sitovia toiminnallisia tavoitteita. Toimialat valmistelevat esityksensä taktisiksi tavoitteiksi johtoryhmän kesäkokoukseen mennessä (25.8.2026). Tavoitteiden osalta tehdään myös riskitarkastelua. Taktiset tavoitteet määritellään kaupunkitasolla, joista johdetaan toimialojen operatiiviset tavoitteet.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen kommentit tulee ottaa huomioon tavoitteiden asettamisessa. Tavoitteen asettamisessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota sen mitattavuuteen sekä siihen, että se kuvaa sen toiminnan kehittämistä, jolle määräraha annetaan. Tavoite on asetettava siten, että siitä on pääteltävissä tavoitetaso ja tavoitteen saavuttamisastetta voidaan seurata ja arvioida sen toteutumista.

Mittarit voivat olla kvantitatiivisia tai kvalitatiivisia. Mittari voi olla esim. ominaisuus, tunnusluku tai toimenpide. Olennaista on, että mittarin avulla tulee ilmaistuksi, onko tavoite toteutunut vai ei. Mittareissa tulee olla esitettyinä lähtötaso, haluttu muutossuunta ja haluttu tavoitetaso. Kuntaliiton talousarviosuosituksen mukaan hyvä mittari on

- yksinkertainen, ymmärrettävä ja viestittävässä,
- se osoittaa kehityksen suunnan,
- se on ristiriidattomasti määritelty
- sen tunnusluku on helposti tuotettavissa.

2.3 Taktisten tavoitteiden raportointi

Raportointi toteutetaan osavuosikatsauksien yhteydessä. Jokaiselle sitovalle tavoitteelle nimetään vastuutahot palvelualueetasolla, jotka vastaavat tavoitteen edistämisestä. Sitovia tavoitteita seurataan kaupunkitasoisesti kaupungin johtoryhmässä.

3. Henkilöstösuunnittelu

Henkilöstösuunnittelu sisältää henkilöstöresurssien määrällisen ja laadullisen tarkastelun. Suunnittelussa määritellään toiminnalliset ja taloudelliset tarpeet huomioiden tarvittavat vakanssit ja henkilöstökulujen varaukset sekä osaamistarpeet.

Henkilöstösuunnittelu pohjautuu palvelutarpeeseen, talouden tasapainottamisen toimenpiteisiin sekä palvelutuotannon toteuttamiseen tarvittaviin henkilöstöresursseihin ja osaamistarpeeseen. Suunnittelussa tulee etsiä aktiivisesti keinoja toiminnan tehostamiselle ja varata resursseja vain tarpeen mukaisesti.

Henkilöstön hyvinvoinnista huolehtiminen ja talouden tasapainottaminen edellyttää systemaattista lomien suunnittelua, jonka avulla vähennetään kertynyttä lomapalkkavelkaa. Henkilöstöä kannustetaan lisäksi ottamaan palkattomia vapaita mahdollisuuksien mukaan.

Henkilöstön määrä suunnitellaan tehtävinä. Suunnittelussa käytettävä tehtävä tarkoittaa kokoaikaisen työntekijän vakituista tehtävää.

Henkilöstömäärärahoja varataan talousarvioon henkilöstösuunnitelman mukaisesti. Henkilöstösuunnitelmassa on huomioitu aiempien vuosien toteumat ja tiedossa olevat muutokset. Henkilöstösuunnitelman toteutumista seurataan talouden raportoinnin yhteydessä.

Osaamistarpeiden tunnistamisella ja osaamisen kehittämisellä varaudutaan tarvittavaan osaamiseen lähitulevaisuudessa ja muuttuviin osaamistarpeisiin pidemmällä aikajänteellä. Ennakoivalla osaamisen suunnittelulla voidaan parantaa tuottavuutta sekä pidentää työuria. Osaamisen kehittämisen toimilla voidaan lisäksi vahvistaa työntekijän motivaatiota, lisätä työhyvinvointia ja luoda positiivista työnantajamielikuvaa.

Kaupunginhallitus varaa tarvittavan määrärahan osaamisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Koulutussuunnitelman tekeminen vuodelle 2027 ohjeistetaan erikseen syksyn 2026 aikana.

4. Talousarviokirjan sisältö

Toimialat ja taseyksiköt laskevat ja esittävät toimintatulo- ja toimintamenoarviot talousarviovuodelle 2027 sekä taloussuunnitelmakaudelle 2028–2029 tämän ohjeistuksen mukaisesti. Taloussuunnitelmakauden vuosien 2028–2029 tulot ja menot esitetään talousarviokirjassa samassa määrärahataulukossa talousarviovuoden 2027 kanssa. Talouden kehityksessä on huomioitu määrärahoihin liittyvät toiminnan muutoksista johtuvat oikaisut sekä taloussuunnitelmakaudelle tiedossa olevat muutokset.

4.1 Rakenne ja perustelutekstit

Toimialan osalta esitetään:

- vastuuhenkilöt
- toiminnan kuvaus
- toiminta, toiminnan ja toimintaympäristön muutokset vuodelle 2027 sekä perustelut muutoksille
- toiminta, toiminnan ja toimintaympäristön muutokset vuosille 2028 - 2029 palvelualuekohtaiset tuloarviot ja määrärahat
- tuloslaskelma
- palvelualuekohtaiset määrärahat
- tavoitteet
- keskeiset suoritteet ja tunnusluvut
- riskiarviointi

Talousarviokirjassa perustelutekstit esitetään toimialatasolla. Tekstien tulee olla tiiviitä. Ylipitkät perustelut joudutaan karsimaan.

Tytäryhtiöiden osalta esitetään:

- toimiala
- toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset
- kuvaus yhtiön taloudesta
- kahden edellisen vuoden tilinpäätöksen, kuluvan vuoden ja talousarviovuoden osalta yhtiön liikevaihdon ja tuloksen ennen tilinpäätössiirtoja
- hallitus
- henkilöstön lukumäärän
- yhtiön tavoitteet
- riskiarviointi

4.2 Talousarvion yksiköt

Talousarviorakenne

Toimialat (sitova taso)

Konsernitoimiala

Sivistystoimiala

Elinvoimatoimiala

Toimialat ja jakautuvat palvelualueisiin

Konsernitoimiala:

Konsernipalvelut

Ateria- ja puhtauspalvelut

Sivistystoimiala:

Varhaiskasvatuspalvelut

Opetuspalvelut

Vapaa-aika ja hyvinvointi

Elinvoimatoimiala

Hallinto ja kaavoitus

Maankäyttö ja elinkeinot

Yhdyskuntatekniikka

Lupa- ja valvontapalvelut

Tytäryhtiöt

Orimattilan Vesi Oy

Orimattilan Lämpö Oy

Orimattilan Asunnot Oy

Orimattilan Yrityskiinteistöt Oy

5 Riskienhallinta

Riskienhallinta on tunnistettujen riskien hallintaa eri keinoilla, kuten riskin poistaminen, sietäminen, siirtäminen (vakuuttaminen), jakaminen tai pienentäminen. Riskienhallinta koostuu riskien tunnistamisesta, arvioinnista, hallinnasta sekä seurannasta ja valvonnasta. Kokonaisvaltainen riskienhallinta tarkastelee strategisia, taloudellisia, toiminnallisia ja vahinkoriskejä sekä ulkoisia riskejä. Riskienhallintaan kuuluu riskinkantokyvyn ja -halun vertailu (kustannus)hyötyihin. Kyseessä on tuotos-panossuhteen vertailu.

Riskienhallinta on jatkuva, kaikkien yhteinen prosessi. Vain tunnistettuja riskejä voidaan hallita. Riskejä arvioidaan usein niiden todennäköisyyden ja vaikuttavuuden kautta. Vakaviksi arvioidut riskit on aina poistettava. Tällaisia voivat olla esimerkiksi työturvallisuuteen liittyvät riskit (vaarojen ja riskienarviointi työturvallisuuskulmasta arvioidaan/raportoidaan työsuojelun ohjeiden mukaisesti). Yleensä matalan riskiluokan omaaville asioille ei sovi toimenpiteitä.

Talousarviossa riskienhallinta käsitellään osana toimialojen ja konserniyhtiöiden talousarviota. Toimialat tarkastavat riskienhallinnan vastuuhenkilöt sekä riskien ja toimenpiteiden ajantasaisuuden 31.8.2026 mennessä. Strategiasta johdettujen taktisten tavoitteiden osalta riskien alustava tarkastelu tehdään 25.8.2026 mennessä ja käsitellään johtoryhmän kesäkokouksessa osana strategian kärkihankekokonaisuutta. Konserniyhtiöt tarkastavat riskien ja toimenpiteiden ajantasaisuuden 30.9.2026 mennessä.

Riskienhallintamenetelmiä ovat esimerkiksi

- SWOT eli nelikenttäanalyysi
- tarkastuslista
- potentiaalisten ongelmien analyysi

Riskien tunnistaminen

1. Päätetään tarkasteltava alue.
2. Tunnistetaan riskit.
3. Arvioidaan riskien merkittävyys 5x5-taulukon avulla.
4. Päätetään riskien hallitsemiseksi tarvittavat toimenpiteet.
5. Määritellään vastuuhenkilö ja seurantatoimet.
6. Seurataan riskin tilannetta ja tarvittaessa päivitetään toimenpiteitä sekä muutetaan toimintatapoja.
7. Päivitetään riskilista vuosikellon mukaisesti vähintään osavuositarkastusten yhteydessä ja arvioidaan tunnistetut riskit uudelleen.

6. Talousarvion valmisteluohjeita

6.1 Toimialojen talousarvion valmistelu

Kaupunginjohtaja, toimialajohtajat, palvelualuepäälliköt, yksiköiden esihenkilöt vastaavat omalta osaltaan talousarvion sekä käyttösuunnitelman mukaisten osamäärärahojen kohdistamisesta yksikkö- ja kustannuspaikkatasoille määrärahan seurantaan varten.

Toimialojen talousarvion esityksen valmistelu talouden näkökulmasta:

- Laadintaohje KH 8.6.2026
- Toimialojen talousarvion valmistelu alkaa kesäkuussa
- Toimialojen alustavat talousarviot 26.8.2026 mennessä
- Valiokunnat käsittelevät omat talousarvioesityksensä 8.10.2025 mennessä

Käyttötalouden ulkoiset ja investointien määrärahat syötetään toimialojen toimesta talouden suunnittelujärjestelmään sillä tarkkuudella, että erillisiä käyttösuunnitelmia ei tarvitse käsitellä.

6.2 Käyttötalouteen liittyvät erityisohjeet

6.2.1 Talouden tasapainottamisen toimenpiteet

Vuosien 2026–2028 kehykseen on huomioitu toukokuussa 2024 valtuuston päättämien talouden tasapainottamisen toimenpiteiden vaikutukset täysimääräisesti. Kehykseen laskennassa on huomioitu työehtosopimusten palkankorotusten vaikutukset.

Toimialojen valmistelussa on huomioitava jo päätetyt toimenpiteet ja tarvittaessa esitettävä uusia toimenpiteitä menojen kasvun hidastamiseksi, tulojen lisäämiseksi ja investointien priorisoimiseksi, jotta annetussa kehyksessä pysytään. Mahdolliset uudet toimenpiteet valmistellaan niin, että ne käsitellään johtoryhmän kesäkokouksessa elokuussa.

6.2.2 Maksut ja taksat

Valiokunnat tai valiokunnan jaosto päättävät palveluista ja tuotteista perittävistä maksuista ja niiden määräytymisperusteista kaupunginvaltuusto tai kaupunginhallituksen päättämisen periaatteiden mukaisesti.

Maksuja ja taksoja tulee tarkastella/päivittää vuosittain sekä lakimuutosten että viranomaisten antamien ohjeistusten perusteella. Maksujen ja taksojen tason korottaminen arvioidaan valiokunnissa.

6.2.3 Henkilöstömäärärahat

Henkilöstömäärärahat varataan määrällisen henkilöstösuunnittelun tehtävien ja niiden kustannusten perusteella. Kustannukset määräytyvät toteutuneiden palkkojen, näihin tehtävien korotusten ja näistä laskettavien henkilösivukulujen perusteella. Lisäksi toimialat huomioivat henkilöstökustannuksiin vakituisen henkilöstön lisäksi sijaistarpeen ja

erilliskorvaukset. Näiden lisäksi varataan tiettyjä muita henkilöstöön liittyviä määrärahoja ja tuloja.

Toimialat laativat tehtäväluettelon henkilöstöpäällikön ohjeistuksella. Tehtäväluettelo pohjautuu vakituisiin palvelussuhteisiin sekä hankerahoitettuihin että perintävaroin rahoitettuihin palvelussuhteisiin. Esitykset uusista tehtävistä, tehtävien poistoista tai muutoksista nykyiseen tehtäväluetteloon tulee tehdä kaupunginjohtajan talousarvioneuvotteluihin. Tehtäväluettelo tulee osaksi talousarviota.

6.2.4 Palkat ja palkkiot

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusten sopimuskausi on 1.5.2025–29.2.2028. Kehyslaskentaan on huomioitu tulevat vuosittaiset korotukset. Alla olevassa taulukossa on esitetty kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusten mukaiset vuosittaiset sovitut korotukset vuosille 2026–2028. Työehtosopimusten mukaiset korotukset lasketaan keskitetysti

Sopimuskorotukset mukaan lukien kehittämishojelman korotukset	Prosenttia
2027	2,80
2028	1,00

Vuoden 2028 ja 2029 taloussuunnitelman laskennassa varaudutaan 2,5 % palkankorotuksiin.

Toimialat varaavat tarvittavat määrärahat luottamushenkilöiden palkkioihin, kokouspalkkioihin ja asiantuntijapalkkioihin.

6.2.5 Henkilösivukulut (ennakko)

Henkilösivukulut lasketaan keskitetysti. Henkilösivukuluprosentteina käytetään talousarvion valmisteluvaiheessa alla olevia ennakkollisia sivukuluprosentteja. Sivukuluprosentit tarkastetaan kaupunginjohtajavaiheessa, kun Keva, Työllisyysrahasto ja Valtiovarainministeriö vahvistavat kyseiset maksut, mikäli ne ovat vahvistettu.

Sivukulut (ennakkotieto)	Prosentti
Työnantajan eläkemaksuprosentti (KVTES)	16,30
Työnantajan eläkemaksuprosentti (OVTES)	16,30
Työkyvyttömyyseläkemaksu	0,80
Taloudellisen tuen kustannus	0,03
Työnantajan sairausvakuutusmaksu	1,84
Työttömyysvakuutusmaksu	1,23
Tapaturmavakuutusmaksu	0,20
Yhteensä (KVTES)	20,40
Yhteensä (OVTES)	20,40

6.2.6 Henkilöstön osaamisen kehittäminen

Toimialat varaavat henkilöstön ammatillisen ja alakohtaisen osaamisen kehittämiseen sekä ylläpitämiseen tarvittavat määrärahat. Henkilöstöhallintoon varataan keskitetysti tarjottaviin koulutuksiin (mm. johtamisen ja esihenkilötyön kehittäminen) tarvittavat määrärahat.

6.2.7 Henkilöstön työhyvinvointi ja yhteisöllisyys

Toimialat varattavat määrärahat

- työhyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden lisäämiseen 40 euroa / kokoaikainen tehtävä vuodessa

Keskitetysti kaupunkitasoisena varattavat määrärahat

- kulttuuri- ja liikuntaetuun henkilöstöpalveluihin 100 euroa / kokoaikainen tehtävä vuodessa

6.2.8 Työterveydenhuolto

Toimialat varaavat määrärahat työterveydenhuollon tuloihin ja menoihin.

Toimialat varaavat kokoaikainen tehtävä määrän mukaisesti:

- tuloihin 260 euroa / kokoaikainen tehtävä
- menoihin 670 euroa / kokoaikainen tehtävä

6.2.9 Henkilöstön matkustaminen

Toimialat varaavat henkilöstön matkustamiseen tarvittavat määrärahat. Matkustamiseen liittyviä kustannuksia pitää pyrkiä vähentämään ja suosimaan etäkokouksia ja -koulutuksia.

6.2.10 ICT -kustannukset

Toimialojen tulee varata tarvittava määräraha toimialan omiin sekä yhteisesti käytettäviin ict-järjestelmiin. Toimialojen tulee varata määrärahat mahdollisiin omien ict-järjestelmien hankintoihin sekä kehittämistarpeisiin. Yksiköiden on kriittisesti tarkasteltava järjestelmien ja hankintojen tarpeellisuutta. Toimialoilla budjetoidaan käyttötalouteen liittyvät toimialakohtaiset ICT-kustannukset, kuten toimialan tietojärjestelmiin liittyvät ylläpito- ja käyttöpalvelumenot, käyttöoikeusmaksut sekä työasemiin, mobiililaitteisiin ja toimiston perus-ICT-infraan liittyvät hankinta- ja palvelumaksut. Myös toimipisteiden muuttoihin liittyvät tietoliikenne- ja laitehankinnat budjetoidaan yksiköissä. Kaupunkitasoiset ict-kustannukset budjetoidaan konsernitoimialalla.

6.3 Sisäiset erät

Sisäiset erät huomioidaan talousarviossa kaupunginjohtajan talousarvioesitykseen. Sisäiset erät koostuvat mm. sisäisistä vuokrasta, siivouspalveluista sekä ateriapalveluista. Sisäiset erät valmistellaan myyvän tahon toimesta ja käydään läpi maksavan tahon kanssa. Sisäiset erät viedään keskitetysti talousarvioon Konsernipalveluissa.

Sisäiset vuokrat muodostuvat ylläpitovastikkeesta, korjausvastuusta sekä pääomavastikkeesta.

- Ylläpitovastikkeella katetaan tilojen jatkuvasta ylläpidosta aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta siivousta
- Korjausvastikkeella korvataan rakennuksen teknistä kulumista (vastikkeella rakennus voidaan pitää alkuperäisessä kunnossa

- Pääomavastike on laskennallinen erä, jolla kiinteistön peruseräparannukset on mahdollista suorittaa (saattaa rakennus vastata nykyajan vaatimuksia). Laskennassa on käytetty 3 % tilojen nykyhinnoista.

Tilapalveluiden tulee käydä mahdolliset vuokramuutokset ja toimitilojen muutokset toimialojen kanssa.

Tilapalvelut toimittavat tiedot sisäisistä vuokrista Konsernipalveluihin 18.9.2026 mennessä.

Muista sisäisistä eristä toimitetaan tiedot Konsernipalveluihin 2.10.2026 mennessä

6.4 Poistot

Poistot käsitellään talousarviokirjassa tuloslaskelman eränä. Poistojen laskemisessa käytetään toteutuneiden investointien poistosimulaatiota sekä arviota tulevien toteutuvien hankkeiden poistosuunnitelman mukaisista vuosittaisista poistoista. Pääsääntöisesti aktivoidun investoinnin poistolaskenta alkaa hankintakuukautta seuraavan kuukauden alusta. Poistolaskenta tehdään Konsernipalveluissa.

6.5 Investoinnit

Toimialat valmistelevat osaltaan investointisuunnitelmat vuosille 2027–2031. Investointisuunnitelma esitetään hankkeittain. Investointisuunnitelmassa huomioidaan hankkeiden menot sekä hankkeille mahdolliset investointiavustukset.

Taloussuunnittelujärjestelmään vuosien 2027–2029 investoinnit syötetään hankkeittain.